

דברי סיכום לפרק "מפניך"

אותן הלכות כמוקצה שנדונו בפרק זה היו בעיקרן רק באחד מסוגי המוקצה. עד לפרקנו זה נדונו בעיקר דיני מוקצה שבכלים, ואילו בפרק זה דובר בצד המוקצה שיש בחומרים ובחמרי גלם שונים. והרי סוג מוקצה זה שונה במידה מרובה ממוקצה שבכלים, שכן הכלי מעצם טיבו עשוי כדי להיות מוכן לשימוש, ואף יש צורך בהקצאה מיוחדת, במפורש או מכללא, למען הוצאתו מגדר נכונותו. זו ואילו חמרי גלם בלבד אינם מוכנים מצד עצמם, ולהיפך: יש צורך בהכשרתם המפורשת ליעודם. ואכן רואים אנו בפרק זה ניצד נהגו חכמים בנושא זה, וכיצד ביססו את הבחנותיהם בין דברים המותרים והאסורים בטלטול.

ביחס לטיפול בעלי חיים, ודיני מוקצה וטלטול הקשורים בכך, כללים מבוררים פחות או יותר, ועיקרם — שבכל מקום שהאיסור הוא רק מדברי חכמים ויש צער בעלי חיים בדבר (הפסד ממון של הבעלים אינו משמש כאן נימוק חשוב), יש לרחות איסור חכמים מפני מצוות צער בעלי חיים, שהיא מן התורה.

נושא שלישי שדובר בו היה — דרכי הטיפול בחולה בשבת. אמנם, תחילת הדיון היא ביולדת, אולם בהמשך הדברים עוסקים גם בדינים הנוגעים לשאר חולים בשבת. להלכה מבחינים בדרגות אחרות של חולי. זו שיש בה משום סכנת נפשות אין מבחינים בה בין איסור מדברי חכמים ובין איסור מדברי תורה — שהכל מותר מפני פיקוח נפש. ואילו כאשר יש רק חשש של פיקוח נפש, או הרגשה סובייקטיבית של החולה שהוא מסוכן, והרופאים המומחים מעידים שאין בכך סכנה — מחמירים מעט יותר. ופה יש לזכור שבהלכה מתחשבים בהרגשתו של החולה ובשל החשש שהוא לא יסתכן מחמת הפחד והדאגה התירו החכמים להכין בשבילו דברים להרגיעו ופעמים אף מלאכה גמורה האסורה מן התורה. לגבי יולדת, זכנ לגבי הרך הנולד סוכם, כי בימים הראשונים שלאחר הלידה הם תמיד בבחינת מפוכנים, וכל טיפול ראשוני ביולדת זכנולד הוא בגדר טיפול במצב של פיקוח נפש, שכל הדרוש נעשה ברשות גמורה מבלי לחשוש כלל מכל איסור שיש בדבר.